

dienst wenschte vooral met het oog op de jeugdigen meer warmte in de prediking. Veel inzenders hameren op ditzelfde aangezicht.

Twee deelnemers, die één van hart en één van zin zijn, wat hieruit blijkt, dat zij één van brief zijn, roemen de voortreffelijkheid van de Gereformeerde prediking. Zij voegen er echter aan toe:

„Slechts één ding bedroeft ons zeer; dat n.l. door de prediking zoo buitengewoon weinig de aandacht wordt geschonken (de goeden niet te na te spreken!) aan de jeugdigen van jaren. Men is o.i. zoo weinig onder den vollen indruk van wat nu wordt verstaan onder de verscheidenheid van hoorders... En dit betreft niet alleen de zgn. „rijpere jeugd“, maar misschien nog wel meer de kinderen onder de 16 à 17 jaar. Hoe vaak gebeurt het niet, dat onze kleinen thuis komen en zeggen: „Moe, ik begrijp niks van die domme, allemaal vreemde woorden.“

Ook nu deden wij weer slechts een greep. Aan beoordeeling en verdere beschouwing zijn we nog niet toe.

Wel willen wij vast de opmerking maken, dat men hier voor een moeilijk probleem staat.

Met enkele passages in te lussen voor jonge menschen zijn we er niet.

Eenige korrespondenten uit zelfs de wenschelijkheid, dat de jonge menschen zoo min mogelijk afzonderlijk worden toegesproken, maar dat de prediking zoo worde ingericht, dat en de ouderen, en de jongeren tegelijk in de gedachte verkeeren, dat heet de preek speciaal voor hen was bestemd.

Hoe daaraan te voldoen?

In de Donaulanden.

IX.

Debreczin. I.

Al spoedig nadat de trein Budapest heeft verlaten, verandert het landschap.

De heuvelrijen verdwijnen.

Eindeloos strekt de vruchtbare Hongaarsche laagvlakte zich uit.

In sommige deelen, waar waterslingers de vlakke breken, kan men wanen, in Holland te zijn.

De reis naar Debreczin, ofschoon die een uur of vijf duurt, viel mij zeer kort, wat niemand verwonderd kan, als ik mededeel, dat prof. Sebestyén mij daarheen vergezeld.

Een uitstekende gelegenheid om eens rustig te praten over de Hongaarsche toestanden. Veel heb ik op dien schoonen namiddag geleerd. En de indruk werd bij mij verdiept, dat er voor den trouwen Calvinist in Hongarije een zwaar, maar heerlijk arbeidsveld ligt.

Allerhartelijkst werden we ontvangen door prof. D. Dr K. Kallay, dien ik reeds in Budapest had leeren kennen. Hij woont n.l. in Budapest, maar geeft te Debreczin college. Hij is Oud-testamenticus van professie. Wel was hij nog niet aan de Universiteit verbonden, maar zijn benoeming werd toch in dit jaar verwacht. Op dit oogenblik is zij misschien reeds afgekomen.

Prof. Kallay heeft indertijd te Utrecht gestudeerd. Zijn ijveren voor de Kinderactie bracht hem eenige malen in Holland. Op verscheiden plaatsen in ons land trad hij op. Weinigen spreken onze taal zoo vloeiend als hij.

Hij heeft er niet weinig toe bijgedragen, dat mijn verblijf in Debreczin thans nog de aangenaamste gedachten bij mij oproept. Zijn vele attenties zullen mij steeds tot dankbaarheid stemmen. En onze konversatie wakte in mij het vertrouwen, dat hij zich steeds meer als een kampioen voor het zuivere Calvinisme in Hongarije ontwikkelen zal.

Een onzer eerste bezoeken gold bisschop Balthasar, die den wensch had te kennen gegeven, ons nog te ontmoeten vóór hij afreisde. Hij had er zijn vertrek naar zijn landgoed om uitgesteld. Hem wachtte een drukke tijd. Immers moest hij de groote Synode praesideren, die slechts eenmaal in de tien jaren wordt gehouden. Vanzelf is hieraan een ingespannen voorbereiding verbonden. Te Debreczin laten de bisschoppelijke besommeringen hem weinig rust. Vandaar, dat hij naar afgelegen oord trok om ongestoord te kunnen arbeiden.

Bisschop Balthasar is een imponeerende figuur. Van de drie bisschoppen, met wie ik kennis maakte, vertoont hij in zijn uiterlijk wel de meeste overeenkomst met de voorstelling, welke wij ons gewoonlijk van zulk een functionaris scheppen. Alles aan hem is beheerscht. Waardigheid is hem aangeboren. De intelligente donkere oogen verraden den taktikus.

Indertijd is hij een man van grooten invloed. Niet alleen op kerkelijk, maar ook op politiek gebied. Moeilijke jaren liggen achter hem. Hij had zich steeds in tegenstelling met het gras der Gereformeerden in Hongarije een warm vriend van de Joden betoond. Tijdens het communistisch schrikbewind leed hij voor die vriendschap bitter beloon. Communisten en Joden maakten gemeene zaak. En wat men niet verwachten zou — hij werd als gijzelaar in de gevangenis gesloten. Na dien tijd is zijn houding tegenover de Joden wel wat gewijzigd, hoewel hij een te berekenende natuur is om er veel van te laten blijken.

Het kan het eerste oogenblik vreemd aandoen te hooren, dat hij de liberale beginselen is toegedaan. Maar men vergeet niet, dat „liberaal“ daar niet dezelfde betekenis heeft als hier. Men kan het Hongaarsche liberalisme nog het best vergelijken met

het Engelsche of om nog nauwkeuriger te zijn: het Hongaarsche liberalisme is geen eenheid. Er is meer dan één type van liberalen. Er zijn er, die wel degelijk de beginselen van de Fransche revolutie huldigen. Maar er zijn er ook, die zich daarvoor wisten vrij te houden. Tot de laatsten behoort bisschop Balthasar. Zijn liefde voor Engeland biedt daar eenige verklaring voor. Hij heeft in Engeland zijn studien voltooid en vertoefde er meermalen. Als hij zich van een vreemde taal moet bedienen, spreekt hij bij voorkeur Engelsch. Ook in zijn familie schijnt dit het geval te zijn. Ook zijn schoonvader, De Kolosvary Kiss, die de honneurs van zijn schoonvader waarnaam, en mij aan zijn disch noodde, bewees zich het gemakkelijkst in de Angelsaksische taal. En zij zijn geen uitzonderingen. Bijna alle vooraanstaande personen hebben voor korter of langer tijd in het buitenland vertoefd en daar een voornaam deel van hun vorming ontvangen. En niet weinigen hebben hun studentenjaren in Engeland doorgebracht. Dat zoo de geest van Gladstone ook in Hongarije eenigermate nawerkt, behoeft niet te verwonderen. Een Calvinistische politiek zal dan ook voor een niet gering deel haar aanhangers moeten betrekken uit de tegenwoordige Hongaarsche liberalen. Het is te hopen, dat het daartoe komt. Want zelfs de beste nuance van het Hongaarsche liberalisme kan geen principiële politiek voeren.

Naar konfessionele maatstaf houdt bisschop Balthasar heel sterk naar rechts. Hij wordt door velen dan ook onder de „strengere“ Calvinisten gerekend. In hoever hij op de hoogte is van het herleeft Calvinisme onder ons, weet ik niet. Kon nauwere aansluiting met hem worden verkregen en schaarde hij zich openlijk aan de zijde van hen, die op een nieuwe reformatie aansturen, zoo zou dit ongetwijfeld een belangrijke winst voor die beweging betekenen.

Aan de vriendelijke bemiddeling van bisschop Balthasar danken we ook de foto's in dit en het volgende artikel.

Op bovenstaande foto ziet men links van de kerk eenige huizenblokken.

Het derde is het huis van den bisschop.

Beneden zijn de bisschoppelijke kantoren gevestigd. Een bisschop is overladen met administratief werk. Maar daarover hoop ik later nog wel iets te schrijven.

Eén van die kantoorlokalen doet des Zondags ook dienst als konsistorie. Van hieruit steken de ambtsdragers in toga de straat over om zich naar de kerk te begeven. Naar ik meen heb ik reeds verteld, dat iedere bisschop een eigen gemeente en eigen kerk heeft. Hij is daaraan als gewoon predikant verbonden.

De bovenverdiepingen bevatten de eigenlijke woonvertrekken.

Van een paleis, gelijk bij de Roomsche bisschoppen, kan men alzoo niet spreken.

Ook de levenswijze is veel soberder.

Van een soort bisschoppelijk hof is er geen sprake.

Ik zeg dat natuurlijk niet, om de inrichting van de Hongaarsche Gereformeerde Kerk te verdedigen. Maar zij is toch niet zoo hiërarchisch, als men door den schijn misleid misschien zou oordeelen.

— Een record.

Door den „Stated Clerk“, Dr H. Beets, werden ons de Acta van de Synode der Christelijke Gereformeerde Kerk in Amerika, welke dezen zomer werd gehouden toegezonden, waarvoor onzen vriendelijken dank.

De Synode sloot 29 Juni. Iets over de helft van Augustus waren de Acta reeds in ons bezit.

Rekenen we 14 dagen voor de verzending naar hier, dan wijst een eenvoudige rekensom uit, dat in ruim een maand deze Acta werden opgesteld en gedrukt.

Wij weten niet, of het in onze zusterkerk aan de overzijde van den oceaan reeds eer is voorgekomen, dat de Acta met zulk een spoed werden afgeleverd.

Niet onmogelijk hebben we hier met een record te doen.

In elk geval lijkt dat in onze oogen zoo.

Als vanzelf maken we een vergelijking met wat wij hier gewoon zijn.

En dan staan we niet weinig versteld. Want niet vergeten mag worden, dat deze Synode voor Amerika extra lang duurde.

Bijna drie weken.

Van Synodes ten onzent, die veel spoediger afgevoerd waren, verschenen de Acta eerst veel later.

Vanwaar dat verschil?

Over den ijver onzer synodale scribae hebben wij zeker niet te klagen.

Daardoor kan dat groote verschil niet worden veroorzaakt.

Het moet in iets anders worden gezocht.

Ook kan het niet hiërarchisch liggen, dat de zaken, welke ditmaal op de Synode te Holland werden verhandeld, zoo veel minder belangrijk waren, als gewoonlijk op onze Synodes.

Wij hebben vroeger in een andere rubriek reeds een overzicht van het agendum gegeven.

Ook vermeldde wij reeds eenige beslissingen.

Daaruit kan men voldoende opmaken, wat gewichtige stukken er aan de orde waren.

Legt men nu deze Acta naast de onze, dan valt het dadelijk op, hoeveel minder lijvig deze zijn.

Zij vormen tezamen een boek, dat maar weinig het formaat van het Jaarboek onzer Gereformeerde Kerken overtreft.

Daarenboven zijn zij met groote, duidelijke letter gedrukt, waarom er betrekkelijk weinig op een bladzijde staat.

De Acta zelf beslaan 165, de Bijlagen 155 bladzijden.

Hoe is zoo iets mogelijk?

Alleen daardoor, dat de besluiten zoo veel beknopter zijn geformuleerd.

Wij attendeerden hierop reeds naar aanleiding van het Rapportenboek dezer Synode.

Het kan zijn nut hebben, hierop nog eens terug te komen.

Wij willen ook nu weer een voorbeeld ter verduidelijking aanvoeren.

Wij kiezen een willekeurig punt: moeten herkozen ambtsdragers opnieuw bevestigd worden of niet.

De Acta vermelden:

„In betrekking tot No. 5, een instructie van Classis Grand Rapids Oost luidende als volgt:

„Daar er thans geene gelijkheid in onze kerken gevonden wordt inzake de al of niet bevestiging van herkozen ambtsdragers, besluite de Synode ten einde de uniformiteit indezen te bevorderen, dat herbevestiging niet alleen gewenscht, maar behoorlijk is, en wel om de volgende redenen:

a. Het karakter van het ambt. Het ambt kleefte niet in den persoon, maar duurt slechts zoo lang als er in de stipulatiën is bepaald;

b. De roeping tot het ambt. Ofschoon die het voornaamste is, moet ze toch door de bevestiging worden gevolgd, welke niets anders, doch ook niets minder beteekent dan de openlijke stipulatiën tusschen de roepende kerk en den geroepene met betrekking tot den hem opgedragen dienst;

c. De gelijkheid van de onderscheiden ambten in Christus' Kerk. De dienaren des Woords, wanneer zij van de eene naar de andere gemeente vertrekken, moeten herbevestigd, omdat de vorige bevestiging slechts van kracht is zolang de dienst in een bepaalde kerk duurt.“

Uwe Commissie adviseert dat de Synode het volgende besluite:

Ter bevordering van uniformiteit in onze kerken, spreekt de Synode uit, dat herbevestiging van herkozen ambtsdragers niet alleen gewenscht, maar ook behoorlijk is. Gronden:

Zooals aangevoerd door Classis Grand Rapids Oost.

Alzoo besluten.

Hier heeft men bij elkander: voorstel, rapport, considerans, konklusies, besluit.

En dat op nog niet één pagina!

Men beproeve dit eens om te zetten in onzen Synode-stijl.

Men heeft er stellig een tienvoudige ruimte voor nodig.

Hierin ligt toch wel een vingerwijzing, op welke manier onze Acta, die langzamerhand vervaarlijk korpulent beginnen te worden, een heilzame vermageringskuur kunnen ondergaan.

Het is niet noodig, dat men den lapidairen stijl van de Amerikaansche Acta navolgt. Men kan gerust volle zinnen schrijven. Als maar niet zoo veel geofferd wordt aan overvloedige inkleeding. Door de groote onslachtheid lijken onze Acta nog te veel op de onderwetsche Hollandsche boerin, met haar acht of tien rokken.

De schuld daarvan ligt niet bij onze scribae.

Maar bij onze gewoonten, waarvan wij zoo kwalijk afstand kunnen doen.

Men vergunne den rapporteurs met die gewoonte te breken.

De bewering, dat het embonpoint onzer Acta te wijten is aan den steeds langer wordende duur der Synodes, wordt door de Amerikaansche Acta gelogenstraft.

Die bewijzen, dat dit volstrekt niet zoo behoort te zijn.

HEPP.

In tien
Kerken w
Men m
Onze K
wisseld, d
Doch d
één opzie
Het me
zien van
Tien j
een per
Het de
Op ker
argument
wij niet a
stok van
sprak ver
Stellig
tuur, dan
indifferen
Zij kan
Toch z
gesteldhei
Dan
Kerkrecht
men dan
voorbij.
Het Ker
die een
ouden lo
En nu
die lange
Men st
migen he
seling va
Met be
tijd verse
en aange
En als
der kerke
nog al m
respekt
daaronde
voor
Zonder
ten, kan
dat zij z
zooals z
talen lee
Fransc
Duitsch,
insgelijks
En het
ik vrees,
kerkrecht
Vooraf
overigens
Een ke
leding n
spireerd.
Het Kerk
deel, dat
mond sta
Waarm
woord „
En nu
heeft be
Die v
Wanne
de Syn
Omstr
het Kerk
Nu laa
buiten b
Het y
bestrijkt,
sporen.
Ik heb
meening,
man het
Wellic
sterk de
zulk een
Op he
tamelijk
Een b
Moet
Tij en
Als he
graag zi
Bij on
meentele
Maar
recht h
kundigen
Zij he
van het
Dra z
iemand
De ze
voordeel
En wa
het „Ou